

23. Barcelona, té molt poder?

Núria Benach

Mentre se celebraven els Jocs Olímpics del 92, el recordat escriptor Manuel Vázquez Montalbán publicava *Sabotaje Olímpico*, una novel·la on el detectiu Carvalho afrontava la investigació d'un seguit de fets estranys. D'entre les coses insòlites que Vázquez Montalbán va imaginar hi havia un retard en l'inici de la cerimònia de cloenda dels Jocs per un motiu impossible i tanmateix revelador: "La ceremonia de clausura olímpica empezó con retraso porque el alcalde de Barcelona se subió al pebetero donde ardía la llama olímpica y se negó a que fuera apagada, desde una quimérica voluntad de que los Juegos no se terminaran nunca". Però no cal dir que els Jocs es van acabar el dia previst, que l'eufòria del moment va deixar pas a un estat més reposat, i que fins i tot aquell alcalde va decidir deixar de ser-ne al cap de cinc anys. Aquell mateix dia, en la festa de cloenda, Peret –el rei de la rumba catalana– havia canviat estratègicament la lletra de la seva enganxosa lloa evangèlica per posar-la al servei de la ciutat en plena apoteosi de patriotisme ciutadà: "Ella té molt poder, ella té molt poder, Barcelona és poderosa, Barcelona té molt poder". Com era fàcil d'aprendre i de cantar, la rumba ha continuat sonant cada cop que ha estat útil per a reafirmar alguna cosa; la darrera vegada (aquest cop, sense música) com a part d'una campanya municipal el 2020 per aixecar l'ànim davant la crisi pandèmica. Ens ho hem arribat a creure que Barcelona té molt poder?

Aquest escrit vol ser un recorregut per aquestes tres dècades, dels Jocs Olímpics del 92 a la crisi de la COVID-19 de 2020 a través de l'anàlisi de tres discursos sobre la ciutat (el model de ciutat, la Barce-

lona internacional i la Barcelona de la gent) que han recolzat en la idea de l'agència ("el poder") de la ciutat per innovar, per emprendre, per sortir-se'n...

Des de mitjans dels anys 1980, mentre Barcelona s'anava fent un nom com a referent internacional, la política urbana anava posant peces per reforçar

Figura 1. Cartell de la campanya *Barcelona té molt poder*, de Nacho Padilla, maig de 2020

un model de ciutat al servei de l'economia global; l'objectiu era deixar preparat l'espai de la ciutat per a les inversions, i es va acompanyar d'una treballada estratègia de promoció internacional amb prou elements per aconseguir simultàniament un grau elevat de legitimitació política i d'adhesió social.

Al llarg del temps, l'argument ha estat sempre el mateix, amb diferents modulacions polítiques: tenim un model, una manera de fer, que aconseguieix el creixement econòmic i que alhora té cura de les necessitats socials. El creixement econòmic s'assegura amb promoció, amb inversions infraestructurals, amb accions per atraure o facilitar les inversions, i amb una estratègia de promoció turística que en un moment donat es va erigir en la gran especialització econòmica de la ciutat. El segon element, l'atenció a les necessitats socials, amb accions destinades a fer una ciutat més justa i igualitària, a banda del notable esforç inicial per equipar la perifèria abandonada per la ferotge urbanització especulativa del franquisme, ha estat sempre molt més limitat, per restriccions pressupostàries, per decisió política o per totes dues coses alhora. Fet i fet, es podria dir que el model econòmic de Barcelona no ha tingut grans variacions al llarg d'aquest temps; el que sí que ha variat és la manera d'explicar-ho.

El model de ciutat: relats que conflueixen

En aquests trenta anys, diversos relats sobre el que era i el que es volia que fos la ciutat s'han anat superposant, afegint noves paraules, eslògans i objectius que tanmateix no ha abandonat mai del tot els anteriors.

La Barcelona del disseny i de la creativitat cultural dels 1980 esclatà televisivament amb els Jocs Olímpics, afegint precisió organitzativa al reconeixement que dissenyadors i arquitectes ja havien assolit internacionalment. Acabats els Jocs, la revolució

tecnològica que s'anunciava de feia temps prengué una velocitat inusitada: Internet i la telefonia mòbil, que tant canviarien la nostra vida, comencen a créixer a mitjans dels 90, tot i que no es popularitzen fins a finals de la mateixa dècada (sí, "els millors Jocs olímpics de la història" s'havien fet amb *walki-talkies!*)

Els anys posteriors als Jocs Olímpics es va anar consolidant la idea de que existia "un model Barcelona", la màxima demostració de reconeixement internacional envers una estratègia de ciutat, que s'havia expressat en diferents àmbits: en l'urbanisme, en el plantejament d'estratègies de ciutat, en el lideratge de xarxes internacionals, en la capacitat d'organitzar grans esdeveniments com els Jocs Olímpics... Barcelona obtenia reconeixements, era imitada arreu, era escoltada i respectada. Ho deia la premsa, ho deia l'alcalde, ho repetien arquitectes i urbanistes. La idea va quallar, legitimava el model de transformació i creava adhesions generalitzades. I val a dir que va trigar força en ser qüestionada.

Però el triomfalisme olímpic no era prou per omplir una ciutat on la indústria ja havia començat a fugir feia dècades, i els buits urbans s'havien reconvergit en espais verds pensats per a dignificar la perifèria o bé s'havien requalificat en espais per oficines o hotels. Es comencen a plantejar alternatives econòmiques adaptades als nous temps: calia pensar en noves activitats productives amb noves necessitats infraestructurals relacionades amb les tecnologies de la informació i la comunicació (**la ciutat del coneixement, la ciutat digital**), amb la proposta del districte 22@ com a emblema. I just aleshores, s'inicia un flux migratori de proporcions gegantines que feu passar la població estrangera del 3 al 12 per cent en només quatre anys, del 2000 al 2004, i que allà on es concentrà (Ciutat Vella, Nou Barris, el Besòs) assolí una lògica gran visibilitat (al 2004 el percentatge d'estrangers al Raval ja havia arribat